

УДК 908 (477.81)

Володимир Трофимович

Відродження і поступ Острозької академії

У статті зроблено спробу простежити і узагальнити деякі аспекти діяльності відродженої академії, висловити окремі міркування і думки щодо її здобутків, проблем і перспектив.*

Відродження в 1994 р. в волинському провінційному містечку вищого закладу освіти цілком справедливо може розглядатись як своєрідний історичний феномен. Однак він – наслідок не випадкового збігу обставин чи провиденційної волі, а симбіозу об'єктивних і суб'єктивних передумов і причин, а тому має своє пояснення.

“Острозька академічна ідея” вперше була висловлена ще в 30-і роки минулого століття діячами українського національного руху Іваном Огієнком і Миколою Ковальським. Об'єктивно її подальшому розвитку сприяли плідні наукові пошуки в царині історії освіти в Україні та Острозі XVI-XVII ст. таких вчених-острогознавців як Микола Ковальський, Ярослав Ісаєвич, Ігор Мицько. Відомі науковці вже у радянські часи поглиблено вивчали інтелектуальну спадщину Острозької академії. Тим самим вони, з одного боку, сигналізували науковій громадськості і всім небайдужим до історичного минулого України про вкоріненість освітніх традицій українського народу, а, з іншого, будували підмурівки історичної легітимності і виправданості прагнення до створення вищої школи саме в Острозі.

Головним об'єктивним чинником, який зробив можливою реалізацію “острозької академічної ідеї”, слід вважати лібералізацію політичного режиму в СРСР у період горбачовської “перебудови” і особливо здобуття Україною незалежності. Розкріпачення духовного потенціалу українського народу, повернення його історичної пам'яті сприяли утвердженню думки про необхідність освітньо-наукового осередку в Острозі, яка стала справжнім подвижництвом місцевої інтелігенції - освітян, лікарів, музейних працівників, інших шанувальників острозької старовини, об'єднаних у заснованому в другій половині 80-х років історико-краєзначому товаристві “Спадщина” імені князів Острозьких.

Ідеологом і промотором відродження академії став місцевий учитель-історик, голова товариства Петро Андрухов (1924-1996).

Поступово сформувалася неформальна група однодумців, яка розпочала готувати ґрунт для втілення, як тоді ще здавалося, фантастичного проекту. До її ядра входили Петро Андрухов, тодішній мер міста, корінний острожанин Микола Гришук і професор Дніпропетровського університету, доктор історичних наук, знавець джерел з історії України та свого рідного міста Острога Микола Ковальський. М. Гришук згадував: “Весною 1989р. до мене, як до голови міської ради, звернулися Андрухов П.З. та Ковальський М.П. стосовно проведення відповідної роботи по відродженню Острозької академії. Перші спроби мого звертання в різні інстанції показали, що необхідно організувати пропаганду Острога і академії в Україні. Багато високопоставлених чиновників навіть не чули про них. Виходячи з цього, вирішили залучити до справи науковий світ України шляхом проведення краєзнавчої конференції “Острог на порозі 900-річчя”. До цієї роботи активно включилися члени товариства “Спадщина” під керівництвом П.З.Андрухова. Конференція відбулася 15 вересня 1990 року. Це була перша краєзнавча конференція в Рівненській області і одна з перших в Україні”[1].

М.Гришуку вдалося зустрітися з начальником гуманітарного управління адміністрації Президента України Василем Кременем, керівниками управлінь міністерств освіти та культури. Вони начебто погоджувались з необхідністю відродження академії, проте справа посувалася дуже повільно.

З 1990 р. в Острозі почали регулярно проводитись дні міста, запрошувались засоби масової інформації, що сприяло пропаганді його й академії в Україні. В травні 1992 року був проведений з’їзд острожан, де було зібрано тих, хто міг хоч трохи щось зробити для відродження академії, пропаганди міста. Тут було прийнято звернення до Президента України, Верховної Ради, наукової громадськості. Розгорнулася робота по створенню академії на громадських засадах. Цим активно займався М.Ковальський, котрий, зокрема, розробив і надіслав тематику лекцій, які викладачі Дніпропетровського університету мали читати в Острозі. Крім того, він провів значну роз’яснювальну роботу у південному регіоні. В результаті міська рада отримала листи від ректорів університетів з пропозиціями по наданню методичної допомоги. Підтримали острожан і науковці Львова. Зокрема, доктори історичних наук Ярослав Ісаєвич, Степан Макарчук, кандидат історичних наук, острожанин Георгій Марискевич [1].

Ідея розбудови наукового і освітнього центру в Острозі була оприлюднена на дійсно історичних зборах місцевої інтелігенції у жовтні 1993 р. Вона здобула підтримку з боку голови Рівненської обласної

держадміністрації Романа Василюшина.

Делегація з представників інтелігенції міста звернулася до Кабінету Міністрів з клопотанням про відкриття вищого закладу освіти, а також зустрілась з цього приводу з ректором відродженої Києво-Могилянської академії В'ячеславом Брюховецьким. Пізніше, згадуючи про цю зустріч, В.Брюховецький зізнався, що дивився на прибулих, як на диаків. Однак згодом він погодився на відкриття вищої школи в Острозі під патронатом Національного університету "Києво-Могилянська академія".

Серед посадовців високого рангу ідею відродження академії першим підтримав тодішній віце-прем'єр з питань гуманітарної політики Микола Жулинський, який у жовтні 1993 р. спеціально приїздив до Острога. Активну і доброзичливу позицію зайняв також начальник управління з питань роботи регіонів адміністрації Президента України Василь Руденко, який мав вплив на Леоніда Кравчука. Дізнавшись, що Руденка добре знає заступник директора місцевого історико-культурного заповідника Леонід Гошовський, П.Андрухов і М.Гришук, як згадував Леонід Андроннікович, вмовили його переговорити по телефону з високим посадовцем: "І я зараз же з ними пішов у міську раду і поговорив з Руденком. Він мені розповів про "нашесть" острожан, які просили не відкривати колегіуму, а зберегти Острозьку СШ №4. Я висловив свою думку про доцільність відкриття в Острозі колегіуму на базі колишньої школи-інтернату, яку бачив і знає п.Руденко... В подальших телефонних розмовах він сказав, що всі листи острозьких "ходоків" за збереження в Острозі СШ №4 він пропускає через кошик для сміття" [2].

12 квітня 1994 р. був виданий Указ Президента України Леоніда Кравчука "Про утворення Острозького Колегіуму". З 1 грудня цього ж року розпочало роботу підготовче відділення, а в наступному здійснено перший набір студентів на гуманітарний та економічний факультети. Широкий шлях становлення відродженої академії розпочався.

Між юридичним оформленням вузу та початком його фактичного існування як навчального закладу пролягла дистанція у півроку. За цей час було закладено фундамент академії (тоді ще Острозького Вищого Колегіуму) – вирішено її питання функціонування у комплексі з Національним університетом "Києво-Могилянська академія"; розпочато ремонтні роботи у доволі занедбаних приміщеннях колишнього монастиря капучинів та гімназії ім. графа Блудова, у яких тоді жевріла загальноосвітня школа; започатковано формування книжкового фонду наукової бібліотеки і, що найважливіше, сформовано основу науково-

педагогічного складу.

Як же збирався, згуртовувався колектив, хто першим і звідки прибув, який викладацький, науковий та інший досвід у них був за плечима? Що спонукало їх перейти до академії? Які труднощі стояли на їхньому шляху? Що керувало цими людьми? Чи справдилися їхні сподівання?

Неможливо відповісти на ці питання за когось. Та ще й вичерпно. Тому окреслимо лише те, що лежить на поверхні.

Одним з перших постало питання про ректора новоствореного закладу. Як згадував М.Грищук, прискіпливо розглядалося кілька кандидатур на дану посаду. Проте і М.Жулинський, і В.Брюховецький, і він, і інші посадовці мали інформацію та були однастайні в тому, що найкращий варіант – це декан педфаку Рівненського педінституту Ігор Пасічник, який у 1993 р. успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеню доктора психологічних наук. Залишалось його лише вмовити дати свою згоду[1]. Повертаючись до цих часів, Л.Гошовський згадував: “У середині 1994 р. до мене в музей прийшли П.Андрухов, М.Грищук, В.Брюховецький і ще двоє, яких я не знав. Одним з них був І.Д.Пасічник. Пан Пасічник сказав, що його рекомендують ректором, а мене проректором адміністративно-господарської частини. Я дуже розхвилювався і категорично відповів, що не піду. То була, здається, п’ятниця. У понеділок, вранці, мене викликали до міськвиконкому. Тут мене зустрів Ігор Демидович і показав наказ про його призначення ректором, а мене – проректором. Я категорично відмовився, адже не давав своєї згоди. Переговори затягнулися. Врешті-решт я погодився...”[2].

У рідний край з далекого Дніпропетровська у батьківську оселю, керований ідеалістичними мотивами допомогти власним досвідом, визнаним авторитетом у науковому світі, набутою протягом десятиліть високою кваліфікацією, повернувся професор М.Ковальський, причому не сам, а зі своїми учнями - кандидатами історичних наук Віктором Атаманенком і Петром Кулаковським. Миколу Павловича призначили проректором з навчальної і наукової роботи. Його науково-педагогічна діяльність в Острозі істотно піднесла престиж відродженого навчального закладу в Україні. До речі, як науковий керівник, він підготував для академії 6 кандидатів наук.

З Рівненського педінституту до Острога перейшли кандидат педагогічних наук, фахівець з англійської мови Василь Жуковський, кандидат політичних наук Валерій Смушинський, математик, кандидат педагогічних наук Ядвіга Пасічник.

Зі Львова після захисту в 1994 р. кандидатської дисертації приїздить у рідне місто економіст Людмила Безтелесна. Як вона сама зізнавалась, “життєвого досвіду було обмаль: всього-на-всього 25 літ від роду”[3].

Перейшов на роботу до вищого колеґіуму острожанин кандидат медичних наук Мирон Кушнір, який активно підтримував ідею відродження академії.

Філологи Анатолій Криловець з Рівненського педінституту і Віра Захарчин з Луганського університету прибули для читання курсів з української мови і літератури. У новостворений навчальний заклад запросили групу місцевих учителів. Здійснювати практику з англійської мови запропонували Галині Крайчинській, Наталії Ломінській, Світлані Новоселецькій, вести практичні заняття з математики – Галині Пастушок, з історії – випускнику Львівського університету Віталію Яремчуку. Після закінчення Київського лінгвістичного університету повернулася в Острог Оксана Чепіль. Поступово, проте неухильно, коло викладацького складу розширювалося.

Навчальний процес у вищому колеґіумі розпочався 1 грудня 1994 р., коли за парти сіли перші слухачі підготовчого відділення. Його директором стала філолог Наталія Банацька. Тоді ж було започатковано формування інших ланок закладу. Комплектувати бібліотечні фонди доручили Михайлу Потоку, методичну роботу очолила Віра Криловець, секретарем у ректораті стала Руслана Каламаж. Поступово заповнювались і інші вакансії. Так закладалась основа кадрового корпусу академії. Як згадував Владислав Вербець, котрий теж перейшов працювати сюди з Рівного, це був “сплав досвіду, авантюризму, віри та надії в істину та всезагальну справедливість, а найголовніше – людська доброта “перших” та безкорисливість” [4].

Отже, восторжествувала історична справедливість та об’єктивна необхідність. Україні потрібен був символ спадку традицій, безупинності прогресу, істини, добра. На наш погляд, ініціатор відродження академії – це дух народу, персоніфікований в українцях Петрі Андрухову, Миколі Гришуку, Миколі Ковальському, Ігорі Пасічнику та багатьох-багатьох інших. І саме їм, першим, завдячують народженням і розквітом сьогодишньої академії. Хоча на їх шляху стояли гігантські труднощі. Адже відродити вищий навчальний заклад у невеличкому містечку в державі, яка ледве спиналась на ноги і слабенько знала власну історію, було досить складно. Крім того, Острог був занедбаним. За радянських часів тут були відкриті такі заклади, як обласна психоневрологічна лікарня, обласний

тубдиспансер, обласні школи для розумово відсталих та глухих. Тому відкриття тут вищого навчального закладу було справді фантастичною ідеєю, в яку мало хто вірив. Як згадував Петро Кулаковський, “починалося все з нічого і з фантазій. Труднощі були цілодобово, але було дуже багато ширості і це підкуплювало” [5].

Якою стала подальша доля відтвореного в 1994 р. вищого навчального закладу в Острозі? Якими є його нинішні здобутки?

Найважливішим досягненням Острозької академії вважаємо те, що вона відбулась як повноцінний вищий навчальний заклад освіти, що вже завоював авторитет в Україні і за її межами. Найбільшим її здобутком є перші працевлаштовані випускники, а також ті, які продовжують навчатися на магістерському та докторському рівнях, стають співробітниками кафедр. Наприклад, Григорій Олійник та Іван Шишкін були в числі перших слухачів підготовчого відділення, а сьогодні вони вже самі викладачі кафедри історії і читають цікаві курси новому поколінню спудеїв. В академії сформована сучасна інфраструктура, що відповідає модерним стандартам вищої школи. Функціонують чотири факультети, які готують фахівців з таких напрямків як фінанси, історія, культурологія, документознавство та інформаційна діяльність, право, політологія, іноземна філологія. Університет надає освіту за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр і спеціаліст. Зі спеціальностей культурологія та історія запроваджено навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра. У 2000 р. був створений факультет християнської етики, який готує кваліфікованих викладачів християнської етики для дошкільних, середніх спеціальних та вищих навчальних закладів.

З 1997 р. в академії функціонує аспірантура, яка на сьогоднішній день здійснює підготовку фахівців зі спеціальностей “Історія України”, “Релігієзнавство”, “Педагогіка та вікова психологія”.

З перших днів існування вузу діє підготовче відділення. Випускники шкіл, які з різних причин не змогли вступити до академії, мають можливість підвищити рівень підготовки для повторного вступу; кращі з них отримують право стати студентами достроково, до офіційних вступних іспитів на підставі успішного навчання на нульовому курсі.

У 1997 р. було запроваджено заочну форму навчання, організацію якої здійснює департамент платних послуг.

Засвоєнню студентами знань та практичних навичок сприяє сучасна система матеріально-технічного оснащення університету, яку складають комп’ютерні класи, лінгафонні кабінети, спеціалізовані кабінети і лабораторії, відеоцентр, спортивний комплекс тощо.

Університет має наукову бібліотеку, фонди якої нині становлять понад 250 тис. примірників книг. Це найновіша література, унікальні рукописи і стародруки. Варто зазначити, що велику роль у поповненні бібліотеки відіграли благодійницькі надходження від приватних осіб з України і від представників української діаспори. Зокрема, професор М. Ковальський передав десятки книг з власної бібліотеки, в тому числі раритетних, особливо цінних видань, серед яких і "Полное собрание законов Российской империи", продавши яке, як зауважив П. Кулаковський, "Микола Павлович міг купити квартиру в будь-якому місті України"[5].

За декілька років академія перетворилась у помітний центр наукового життя України. Тут створено мережу наукових інституцій, яку складають Центр вивчення спадщини Острозької академії, Інститут соціальних досліджень, Острозький осередок Українського Історичного Товариства.

Основні зусилля вчених університету спрямовані як на дослідження наукових проблем з обсягу їхніх фахових зацікавлень, так і на вивчення духовної і культурної спадщини Острозької академії.

Науковим звершенням стала підготовка енциклопедії "Острозька академія XVI-XVII ст.". Це видання було визнане переможцем у номінації "Краща книга на рубежі нового тисячоліття" на Міжнародній виставці – ярмарку "Книжковий сад – 2001".

В Острозькому осередку УІТ започатковано перевидання монографічних досліджень видатних українських істориків, праці яких у радянський період перебували у закритих фондах бібліотек і архівів і були заборонені.

Схвальні відгуки науковців отримала книга про видатних особистостей, діяльність яких була пов'язана з Острогом – "Острозькі просвітники-XVI-XX ст.", підготовлена спільно викладачами, аспірантами та студентами академії. Її науковці відзначилися й індивідуальними монографіями. Це, зокрема, І. Пасічник, М. Ковальський, В. Павлюк, П. Кулаковський, В. Глускін, В. Попелюшко.

Серед кращих науково-методичних видань викладачів академії слід назвати підручник з математики Я. Пасічник та навчальний посібник з історії мовної політики в галузі освіти на Україні Н. Ломінської. Свідченням активної діяльності острозьких науковців є їхня участь у численних міжнародних, всеукраїнських, регіональних і вузівських конференціях, значна частина яких відбувається за фінансово-організаційного й інтелектуального сприяння університету.

Починаючи з 1995 р., традиційним стало проведення щорічних міжнародних конференцій на тему “Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі у процесі духовного відродження України”. Їх ініціатором і практичним організатором є колишній проректор з навчально-виховної роботи, нині – декан факультету християнської етики В. Жуковський.

Серед інших форумів, проведених в академії, високим науковим і організаційним рівнем відзначалися конференції “Леся Українка та національна ідея” (1996), “Освіта та фактор формування людського капіталу” (1999), “Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття соціально-політичних рішень” (2000), “Острогу – 900” (2000), “Духовна культура на західноукраїнських землях протягом століть” (2001), “Україна в боротьбі за державність” (2001), “Проблеми державотворення та захист прав людини в Україні” (2001), “Острозькій академії – 425” (2001) та інші.

Результати наукової роботи оприлюднюються на щорічних підсумкових конференціях. За їх матеріалами виходять збірники наукових праць “Наукові записки”, серед яких є й серії, затверджені ВАК України.

Видання наукової продукції вчених академії, методичних посібників та підручників, необхідних для забезпечення навчального процесу, газет, журналів здійснює Редакційно-видавничий відділ. Він включений до Міжнародного каталогу кращих видавництв України.

Цікавим і насиченим є життя студентів університету. Організацією їхнього самоврядування стало Братство Спудеїв, утворене у 1997 р. До його реальних здобутків можна віднести проведення акції “Острозька академія на двотисячниках України”, “Молодь проти наркоманії та СНІДу”, організацію клубу “Дебати”, КВК, захоплюючих екскурсій, видання газети “Острозька академія”. Крім того, студенти університету видають газети “Кафедра”, “Медіум”, “Віче”.

Спудеї намагаються не відставати від своїх старших колег. Вони організували наукове товариство “Академік”, Наукове товариство студентів та аспірантів гуманітарного факультету ім. О.Оглоблина, клуб “Економіст”, “English speaking club”, благодійний фонд “Правничі ініціативи”, політичний дискусійний клуб “Поліс” та ін. Починаючи з 1997р., студенти академії беруть участь у внутрішніх і всеукраїнських конкурсах наукових робіт, вузівських, регіональних і загальноукраїнських конференціях. Підсумки студій спудеїв публікуються в університетських

збірниках “Студентські наукові записки”.

Під патронатом створеного у 1995 р. Культурно-мистецького центру студенти мають можливість застосувати свої творчі здібності, пізнавати мистецтво, вчитись розуміти його. Сьогодні КМЦ - це народний аматорський театр, народний аматорський камерний хор, ансамбль скрипалів, хореографічна студія, студентський театр естрадних мініатюр, гурток аеробіки, група художньо-прикладного мистецтва, рок-гуртки, вокальні дуети, дитяча мистецька студія.

Студенти активно займаються спортом під керівництвом досвідчених викладачів загальноуніверситетської кафедри фізичного виховання, створеної в 1999 р. Щорічно проводиться Спартакіада “Здоров’я” серед викладачів і студентів.

Одне з найбільш вагомих досягнень університету – розбудова і реставрація навчальних приміщень і аудиторій, студентських гуртожитків, будинку для викладачів, спортивного комплексу, що відбувається під керівництвом адміністративно-господарської частини.

Співпраця університету з престижними вузами Канади, Польщі, США, Великобританії, Німеччини, Швеції, Швейцарії, обмінні програми, які він має, свідчать: молоді шляхи в Європу проходять через Острозьку академію.

Університет представляє Україну в міжнародних обмінних програмах. Кращим спудеям за досягнення в навчанні та активну громадську діяльність щороку призначається більше десятка закордонних стипендіальних фондів. Міжнародну діяльність академії курує відділ міжнародного співробітництва.

Навчальні технології та менеджмент університету в 1999 р. було відзначено XXVII Міжнародним призом “За якість”. У 2001 р. університет отримав “Золоту зірку за заслуги в управлінні” від Світової маркетингової організації. Об’єктивним свідченням постійного зростання “марки” академії є розширення з кожним роком географії вступників до навчального закладу, зростання іспитових конкурсів, поповнення академії науковими силами зі всієї України, стійкий попит на ринку праці на її випускників. Зовсім не випадковими були також відвідини університету колишнім і нинішнім Президентами України, іншими провідними політичними, державними і громадськими діячами країни і світу.

Безперечні здобутки вузу розвіяли сумніви і скепсис щодо можливості побудувати в провінційному містечку модерний науково-освітній осередок.

Острозький вищий колегіум, Острозька академія, університет “Острозька академія” і, нарешті, згідно Указу Президента України від 30 жовтня 2000р., Національний університет “Острозька академія” – так змінювалися назви навчального закладу впродовж шести років з дня його утворення.

Виникає закономірне питання: які ж причини такого стрімкого злету університету? Вважаємо, що одним з основних факторів успіху стала кадрова політика його керівництва, завдяки якій сюди прийшла когорта викладачів – кандидатів і докторів наук, доцентів і професорів, що обумовило істотне зростання якості освітніх послуг. Це науковці з Рівного (Йосип Джунь, Володимир Глускін, Владислав Вербець, Володимир Маключенко, Людмила Смольська, Микола Зайцев), зі Львова (Віталій Ковальчук, Юрій Мацієвський), з Чернівців (Олександра Господінова), Тернополя (Віталій Андросюк), Києва (Віктор Костюк), Шепетівки (Василь Попелюшко, Михайло Колос) та інші. Істотну допомогу у становленні академії надали українські вчені Юрій Мицик, Степан Макарчук, Любомир Винар, Олександр Скрипнюк, Степан Злупко та інші.

Важливу роль у підвищенні науково-освітнього рівня університету відіграло зростання педагогічної і наукової майстерності, захист кандидатських дисертацій його співробітниками – українськими філологами Анатолієм Криловцем і Вірою Захарчин (перші дві дисертації були захищені саме ними), Жанною Янковською, Наталією Банацькою, менеджером-міжнародником Василем Ханенком, фахівцями з іноземної філології Світлоною Новоселецькою та Оксаною Чепіль, істориками Аллою Атаманенко, Віталієм Яремчуком, Віктором Павлюком, філософом Ларисою Квасюк, економістом Наталією Мамонтовою, фахівцем з методики математики Галиною Пастушок та іншими.

Вагомий був і залишається внесок у розбудову академії керівників її підрозділів – колишніх і нинішніх проректорів М.Ковальського, В.Жуковського, Л.Гошовського, І.Грицюка, М.Грищука, О.Мазура, Н.Ломінської і деканів Л.Безтелесної, В.Захарчин, В.Ковальчука, С.Новоселецької, В.Павлюка.

Нинішніх здобутків не було б і без самовідданої праці співробітників і працівників інших підрозділів – робітників та інженерно-технічних працівників, кадровиків, фінансистів і бухгалтерів, методистів і лаборантів, працівників наукової бібліотеки, лікарів тощо.

Провідною фігурою, рушієм багатьох трансформацій, справжнім лідером колективу співробітників НаУОА є його незмінний ректор

І. Пасічник. Його юнацький ентузіазм, сила волі, колосальна працьовитість і цілеспрямованість, а також здоровий прагматизм стали вирішальними у перетворенні цього закладу у флагман вузівської освіти.

Іншим складником феномену академії є самі принципи, покладені в основу її навчально-виховного і наукового процесу. За нею закріплюється репутація нетрадиційного вузу. Мова йде, насамперед, про те, що в основу його функціонування покладено концепцію Liberal Arts, яка передбачає дотримання принципів демократизму, гуманізму в стосунках “викладач – студент”. Одноразове “сліпе” тестування і рейтингово-модульна система сприяють позитивному іміджу академії, приходу до лав студентів дійсно обдарованої молоді. Значна увага звертається на запровадження і освітній процес сучасних навчальних технологій. На думку декана економічного факультету Л.Безтелесної, “стратегічна ціль викладача полягає у передачі знань, мудрості та правди. Для досягнення поставленої цілі кожен з викладачів постійно вирішує для себе, які методики і засоби краще застосувати для того, щоб досягти найвищого ефекту у викладанні, перетворити абстрактні знання у цінності та вміння студента. Ми ставимо за мету організацію навчального процесу так, щоб студент був не пасивним споживачем інформації, а активним партнером при її обговоренні”[6].

Наступним компонентом, що визначальним чином впливає на відродження академії, є суттєва підтримка, яка надається їй з перших днів існування з боку органів державної влади та меценатів. Академія вийшла на якісно новий рівень завдяки постійній підтримці голови Рівненської облдержадміністрації Миколи Сороки. Зокрема, у червні 2001 р. колегія облдержадміністрації прийняла рішення про будівництво сучасного академістечка, згідно з яким до цього були залучені районні держадміністрації Рівненщини, ряд інших провідних підприємств та організацій. Воно було збудоване в рекордно короткі терміни. Тут, як прийнято в міжнародній університетській практиці, житимуть свої: запрошені з престижних вузів професори, які викладатимуть острозьким студентам фахові дисципліни. До складу академічного комплексу увійшли також реконструйований стадіон, тенісні корти з критими трибунами. На відкриття академістечка прибув Президент України. “Відродження університету “Остроцька академія” на межі тисячоліть – яскрава ознака переконливих змін на краще і незаперечне свідчення повернення до благородних і життєдайних традицій першого в Україні і Східній Європі

вищого навчального закладу” [9], – зазначив Л.Кучма, виступаючи перед колективом академії 23 листопада 2001 р.

Серед багатьох меценатів університету вагомий внесок в його розбудову здійснили генеральний директор нафтопроводів “Дружба” Любомир Буняк, генеральний директор лісогосподарського об’єднання “Рівнеліс” Микола Шершун, начальник фірми “Сузір’я” (м.Нетішин) Микола Степурко, професор Північно-Іллінойського університету Мирон Куропась, завдяки старанням якого в США організовано благодійний фонд “Друзі Острозької академії в США”, професор Торонтського університету Тарас Закидальський та ін.

Якими є, на наш погляд, пріоритетні напрями розвитку академії? Це підготовка наукового потенціалу для регіону, засвоєння нових форм і методів викладання, розробка перспективних технологій, продукування сенсу знань серед студентів, розбудова матеріальної бази, зв’язок з іншими вузами України і світу, поширення інформації про НаУОА за допомогою ЗМІ.

У чому можна побачити переваги академії порівняно з іншими університетами? Це фантастичний розмах будівництва, подвижництво, прагматизм ректорату, рейтингова система, прагнення до нових технологій, швидка можливість реалізації своїх управлінських здібностей молодими фахівцями, традиційна ввічливість викладачів і студентів, чистота приміщень, динамізм студентів, їх значний потенціал. Не в останню чергу підставу оригінальності університету творять також давні інтелектуальні та історичні традиції Острога, а також його певні переваги перед великими містами – традиційними центрами вищої освіти.

Маючи беззаперечні здобутки, колектив академії працює водночас над вирішенням складних проблем і подоланням існуючих недоліків і труднощів. Зокрема, слід посилити увагу до створення чіткої і продуманої концепції розвитку науки, котра передбачає, насамперед, серйозні інвестиції в перспективних науковців, дозволяє вийти університету на якісно вищий рівень в сенсі наукових здобутків і авторитету. Не вдалося поки-що сформуванати постійний професорсько-викладацький склад, що породжує окремі труднощі в навчальному процесі.

Недостатньо укомплектованими літературою з низки дисциплін є бібліотечні фонди. Попри те, що Видавничий центр університету вже має в своєму активі значні досягнення, стоїть завдання створення потужного видавничого комплексу.

Існує проблема створення сучасної інфраструктури побутового обслуговування студентів, належного обладнання гуртожитків. Важливими завданнями є зміцнення матеріально-технічної бази, удосконалення навчальних технологій, розширення зв'язків університету з іншими вузами країни, а також міжнародних контактів, формування мережі філій, колегіумів і ліцеїв, досягнення фінансової незалежності університету. Актуальним залишаються питання про християнську етику як ідеологію академії, формування в колективі "почуття єдиної родини", пожвавлення роботи студентських структур, перетворення результатів соціологічних досліджень у підґрунтя для глибокого розгляду проблем та їх вирішення тощо.

Заради справедливості слід зазначити, що подолання частини проблем є об'єктивно надто важким в силу умов і обставин маленького містечка, складного стану економіки України, надто короткого періоду існування відродженої академії. Це також традиційні "дитячі хвороби" вузівського характеру, які довго тримаються.

Вирішення цих та інших викликів нашого жорстко конкурентного часу є найближчою і більш віддаленою перспективою академії.

Водночас усі положення Перспективного плану розвитку Острозької академії виконані. "Я навіть думаю, – зазначив ректор І. Пасічник у своєму виступі на засіданні Вченої Ради НаУОА 25 жовтня 2001 р., – що якась вища Божественна Сила продиктувала всі положення Перспективного плану, адже фантастичною здавалась сама думка стати університетом".

Якими бачаться перспективи розвитку академії? Що ще потрібно зробити, аби стати врівень з відомими університетами світу?

Основну увагу вона приділятиме підготовці добре вишколених кадрів для потреб регіону. Перспективними бачаться такі напрямки розвитку, як відкриття нових спеціальностей, створення комплексу безперервної освіти, інститутів дослідницького спрямування, нових наукових шкіл та багато інших перспективних починань.

Так-що, попри очевидні успіхи, академію чекають нові складні завдання і випробування. З цього приводу декан правничого факультету Віталій Ковальчук, в якого є всі підстави бути задоволеним здобутками факультету, зауважив: "Коли перед собою ставиш якусь мету і завдання, тим більше на перший погляд неосяжні, тоді легко не буває ніколи. Найважче, очевидно, зараз, коли потрібно відпрацьовувати той аванс, який ми вже отримали, щоденно доводячи, що правничий факультет третього

рівня акредитації – це не міф, а реальність. Найважче сьогодні тому, що факультет не може працювати нижче тієї планки, яка була встановлена до того. Від нас чекають результату, який сьогодні вважається закономірним”[7]. Йому вторить студентка магістеріуму Наталія Конопка: “На даний час академія зберігає марку престижу в західному регіоні і в усій Україні. Проте, якщо до цього не буде прикладено максимум зусиль, наслідки обернуться поразками”[8].

Відроджений на межі тисячоліть Національний університет “Острозька академія” гідно продовжує освітні традиції своєї славетної попередниці - Острозької слов'яно-греко-латинської академії XVI-XVII століть, першого вищого навчального закладу Східної Європи. Наймолодший і водночас найстаріший вищий навчальний заклад України, урочисто відзначивши своє 425-річчя, впевнено крокує у XXI століття до нових звершень.

Джерела та література

1. Особистий архів автора. - Спогади М.Гришука (Записані 19 жовтня 2001р.).
 2. Особистий архів автора. - Спогади Л.Гошовського (Записані 25 жовтня 2001 р.).
 3. Особистий архів автора. - Спогади Л.Безтелесної (Записані 15 жовтня 2001 р.).
 4. Особистий архів автора. - Спогади В.Вербця (Записані 3 жовтня 2001 р.).
 5. Особистий архів автора. - Розповідь П.Кулаковського (Записана 20 вересня 2001 р.).
 6. Особистий архів автора. - Інформація Л.Безтелесної про роботу економічного факультету НаУОА від 15 вересня 2001р.
 7. Особистий архів автора. - Інформація В.Ковальчука про роботу правовничого факультету НаУОА від 1 жовтня 2001р.
 8. Особистий архів автора. - Розповідь Н.Конопки (Записана 25 жовтня 2001р.).
 9. Урядовий кур'єр. - 2001. - 24 листопада.
- * В основу статті покладено доповідь автора на науково-практичній конференції “Острозькій академії – 425” 30 жовтня 2001 р.

Volodymyr Trofymowych

Revival and further development of Ostroh Academy

In the article an attempt is made to trace and generalize some aspects of the renewed academy's activities, specific ideas are expressed as for its achievements, problems and perspectives.